

ՅՈՒՑԱԿ ԵՒ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Գ. ԿԻՒԼՊԵՆԿԵԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ

ՀԱՅԵՐԷՆ ՀՆԱՏԻՊ ԳԻՐՔԵՐՈՒ

(1512 — 1800)

150

ՍԻՄԵՈՆ ՎՐԴ. ԶՈՒՂԱՅԵՑԻ. ԳԻՐՔ ՈՐ ԿՈՑԻ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ: Կ. ՊՈԼԻ, տպ. Մարտիրոս Դպրեր, 1725, 231 էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ԳԻՐՔ ՈՐ ԿՈՑԻ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ: Արարեալ է Շարագրեցեալ է Սիմէոն Վարդապետի Զուգայեցոյ, ի փոստ ձեռնի մատուցոյ:

Տպեցեալ է Լոյսապետութեան ամենից հայոց Տեառն Աստուածատրոյ Սրբազան Կաթողիկոսի: Այլիւ ի պատրիարքութեան սուրբ երեսնադէմայ է կոստանդնուպոլսոյ Տեառն Գրիգորի. եւ Տեառն Ովմանիոյ մատուածարան Վարդապետաց:

Յամէ քրէշին. 1725: էւ ի հայոց 1174-ի կոստանդնուպոլիս. ի Տպարանի Մարտիրոս Դպրի:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Յիշատակարան տպել տըւողաց. եւ աշխատողաց Գրիլիս:

Ոյք ձեռնառ: Եղին տպեցման սորա՝ եւ սորա: Շուտութեան եփրեմի որդի Յովաննիս. Թորոսի որդի միւրթար. ծառուրի որդի Աւետիք. աղվիւրեցի յաջնադարի որդի Եաննազար. առաւայ որդի տիրացու Սիմէոն. էւ շիրին. Տէր մարգարի որդի պարոն Նդիազար. Գոսպարի որդի Փայթ. աղուիցի ըստամի որդի մանուկ Իդնաթիս. պնիաթի որդի Մանուէլ. զաբարի որդի Օվան. յուննէնի որդի Յովան. յակօրի որդի Կոստանտին. յակօրի որդի Նազար. էւ պարոն Յովաննիս. վերայդեացի աւագի որդի տիրացու պարոն Յակօր, մարտիրոսի որդի տիրացու Մկրտիչ. առաւայցի Փրեմիլիոյ որդի տիրացու Մուրատ. տիգլադեցի տրիտակէտի որդի Յարութիւն. առաւայացի տիրացու Մովսէս. իղմիւրցի զաբարի որդի Պետրոս. իջմիւրեցի յարութիւնի որդի Կիրակոս. Նորադեացի մկրաշի որդի Աւարոն. ըստամուրցի իստակի որդի Գրիգոր. երեմիայի որդի Մկրտիչ:

Այլիւ յիւլիցէ՝ էւ զախառատեալս զընթոյ սորա զՏիրացու Տեւլէթն. էւ զՍտեփաննոն. էւ զանդուցեալն ի զրիտոս զմերոնի հայրն իմ զմանաեմի սարգիսն միով հայր մերու զի յիւլիցալօ լիլիք էւ զուք ի Քրիստոսէ ի միւս տեղամ զայրտեանն ամէն հայր մեր:

Կիւլպէնկեան Մատենադարան

406 ՍԻ

151

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԶԱՐԵԿԱՅԻ. ՆԱՐԵԿ: Կ. ՊՈԼԻ, տպ. Գրիգոր Մարգարեանցի, 1726, ՆԱԱ (431) էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԲ

ԳԻՐԲ ԱՂՈՒԹԻՅ ՍՐԲՈՅ ՊՐԻՊՈՐԻ ՆԱՐԵԿԱՌՈՅ Հօղեկի Հոտորի:

Տպեցալ է Հայրապետութեան Սրբոյն էլմիածնի՝ Տեան Աստուածատրոյ Սրբազան Կաթողիկոսի, եւ Քառերարդութեան Սրբոյն Երուսաղէմի՝ Տեան Գրեգորի Մաքրազան Վեհի: Եւ յԱստուածութեան Պայտոյս Կոստանդինոս՝ Տեան Յօաննէսի Մեծի Աստուածաբան Վարդապետի

ի սպարանի գրեգոր զգրի

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ Ա

Յիշատակարամ Սրբոյ Մատենիս Տպեցմամ:

Կարգութեան Աստուծոյ՝ եւ ողորմութեան Թորիս՝ ապշոյս ուրբ գիրքս ւս յօթից Սրբոյն Գրեգորի Նարեկացոյ՝ եւ ճշնագրեաց Վարդապետի. ի յազում յաւ օրինակաց, բազմաթիւս երկամբք որդարութեան, զայլ եւ այլ օրինակոն ընդ միմեանս Համեմատելով: Որ եւ ի խնամոցն Աստուծոյ՝ զբոսք հին օրինակ մի՝ որ զԵրեմիայի էր քան զայլոսն. յորմէ բազում ինչ սխալանս եւ պակասութիւնս բառից եւ բանից ուղղեցաք շնորհիւն աստուծոյ որ եւ հՀաս ի կատարումն ապեցման՝ ի Թորին Հայոց՝ ըննե. ի յրումն տարւոյն. այսինքն ի վերջումն զկատարեցի:

Ի Հայրապետութեան Սրբոյն էլմիածնի Գերադան Աթոռոյն՝ Ձեյթունի Նորապետի՝ Դիապետի Տեան Կարապետի եւ Սրբազան Կաթողիկոսի Ամենայն Հայոց. որոյ կեանս երկարս ապշէ Տէր Աստուած մեր:

Եւ ի Քառերարդութեան Սրբոյն Երուսաղէմի Ամենապայծառ Աթոռոյն՝ Տեան Գրեգորի Ճշնագրեաց Հայրապետի:

Իսկ ի Դիապետութեան Մեծի Քաղաքիս Կոստանդինուպոլսոյ՝ Տեան Յօաննէս Արքեպիսկոպոսի. եւ այլեւոյ Սրբոյ Տնօրինական տեղեաց Գրիգորիս Աստուծոյ մերոյ:

Եւ արդ՝ յիշելի է աստ, զի ի ժամանակս երկուց լուսաւորացս այսոցիկ՝ այսինքն Տեան Գրեգորի եւ Յօաննէս՝ շեղացաւ Աստուծոյ Սուրբ Աթոռն ամենայն Հայոց՝ որ յերուսաղէմ. այսինքն սրբոյն Յակոբոյ՝ Տեան եղբորն: Զի մինչեւ ի սոսոս՝ բարդումն պարտուց սրբոյ Տանն այնորիկ՝ որ ըստ օրէ յաւելումն էր. որ հՀաս յանձնելի զանութիւն եւ չաւարութիւն պարտուց: Ապա արք աստուածաւորք եւ յարկաւաճօնք եւ ճմարիս լատաղովք ճշմարտութեան, ակնցիք այսինքն ստաւաֆք եւ Հաղպարք. կեաւարցի խալիֆայք, եւ ռաւադպոյցիք. Համայն քահանայք եւ ժողովուրդք, ի մի վայս՝ ժողովեալ՝ խորհեցան զնորհուրք Տէրաւոր, որոց ահր Հասուցել զվարձս, եւ Հաստանքն պահեցել միարան սբարով միշտ ի զործս բարիս: Եւ զերկուսս զայսոսիկ կոչեցին բազում պաղատանօք ի խնդրաւորս ասել սրբոյն Յօաննէս Կարապետին եւ Մրիւրային որ ի տարուն՝ որչ ընդի ծառայք էին սրբոյ ուխտին այնորիկ: Եւ բերեալ Նաուսեցին արքունական Հրամանաւ զմին յաթոռ Քառերարդութեան Սրբոյն Յակոբոյ զեղեցիկ Դանին, եւ զմիւսն՝ Կոստանդինուպոլսոյ մեծի Քաղաքիս. զորմէ իրականքնէ Համառոտ իմն պատմութիւն եղեալ կայ ի վերջումն փոքրիկ գրքին որ կոչի Զնորք պատմադիր: Յորում յիշատակեցան թէ որքան ինտութիւն եղեւ ի ժամանակս սոցա, թէ ի սուրբ Երուսաղէմ, եւ թէ աստ ի Կոստանդինուպոլսոյ՝ Եկեղեցեաց պայծառութիւն. որ եւ Զոր նորդեալ սուրբ Յարութեան Տաճարն, եւ այլ ինչամեք ի մէջ վանից սրբոյն Յակոբոյ: Յաւելմունք սպասուց սրբութեան եւ վրձարմունք պարտուց. եւ այլ ինչամեք եւ սոսցմունք տեղեաց եւ ինչամոց ի Հոգն անփայտս յիշատակ սրբոյն Յակոբոյ:

Ողորմութեան աստուծոյ՝ եւ պայծառացաւ ինչամովք սուրբ աստուածանի Ծնեղեցիս. 1168՝ Թրեին:

Իսկ անտի մինչեւ ցայժմ Նորդեցան ահա յորդորմար եւ աշխատութեամբ սոյն այսոցիկ՝ երկուց վեհեցս եւ ողորմութեան աստուծոյ՝ աստ ի կոստանդինուպոլսոյ սուրբ Եկեղեցիք Սրբոյ Հրեշտակապետացն, սրբոյն Գերդեայ, եւ սրբոյ Լուսաւորչին մերոյ ի զաւթիս որ է Հանդէպ քաղաքիս. եւ յայլ շրջակայ տեղիս: Որ եւ աստուածն ամենայնի ուղեման Ամէնս թաղաւորին եւ իւր փոխանորդ Իպրահիմ փաշային երկար կեանս ապշէ. որ ետուն Հրաման նորդեցանցս այսոցիկ: Այլ եւ երկուց լուսաւորացս այսոցիկ ապշէ ամաց երկարութեան ի լուսաւորել զեկեղեցին աստուծոյ. թաւառածաբան Վարդապետութեան իւրեանց. Ամէն: Իսկ աստ եւ այս յիշելի է: Զի յայտ թրւով յորում ահա զընթէ վրձարեալ են

պարտքն սրբոյն Յակոբայ զնկոյնի Գոհնն, զի սակաւ թնչ է մտացեալ: Եւ որոնք իմն ի մէջ բնորոտ թէ՛ ախտան յանելումն պարտուց սրբոյն Յանն ախորիկ տաւաթ՝ սկսաւ եւ յի՛նչ պտտա ճաւել: Եւ որոնեալ զսին ի զիտողաց՝ թէ ա՛յն էր պատեանն՝ որ եկամուտ եւ ո՛չ ի տալին տնն սնեալ ուր՝ առաջնորդ կամ վէճիկ եղեւ նմա, որ յա՛յտ է գիտողաց: Եւ այլէ ոմանք ի մեռաւ աշխարհակալանաց տրեւել զվերապաշտութիւն վանիցն քաջաշնչին եւ զբնթն ի հիմանց սաղոյնեցին: զի յայնքան աղաքաւութիւն է՛նա՝ որ յի՛րաւ ի աղի եւս կարտապաւաւ առնեն աշխարհու ար մտաց թէ զարդուց ոսկիեղանց կամ արծաթեղինաց, եւ ալ մի ի մանեանսն: զոր տէր տատումն ճառատաւ եւ անհետ պահեսցէ յակնատարտաւ պընտանց զկերն եւեթ գիտողաց: Եւ իրեն զայս աշուղտ սառնակցին, ապա հրամանաւ նորապետիկ Հայրապետին եւ սրբազան Կաթողիկոսին, եւ երկուց բնորոտ Պատրիարքաց աշուղտիկ, եւ այլ պատարտաւ գտեալ Եպիսկոպոսաց եւ Վարդապետաց եւ քահանայեց, ճառատեցաւ կանոն իմն աշուղտ:

Եթէ յայնմեանէ եկամուտ ոք որ ի առնեն աշխարհիկ սնեալ եւ զիւրումնաւ նորա յիցէ իմացեալ՝ եւ յանդիմանի տաւաթնորդ լինիլ նմա, կամ վէճիկ՝ նզովեալ եղիցի: Եթէ ոք յայնմեանէ զաշխարհակալն ոք պապաւ անաւոր կամ ալլիկն կոչմամբ տունէ վերակացու սրբոյն առնեն ախորիկ, նզովեալ եղիցի: Եթէ ոք յայնմեանէ պատեան լիցի զպատարարութիւն սրբոյն երեսպագիմէ կցի ընդ առաջնորդութիւն կոտաւորեալագոյն՝ կամ ալլ ինչ տեղոյ՝ որ մեծ պատեանաւ ալ չէր սրբոյն առնեն տեւորան՝ նզովեալ եղիցի:

Արդ՝ յի՛նչաք զայս՝ զի զգուշութիւն լիցի ապանեանցն, եւ ո՛չ ի փոքս ներկայ եղելոցս:

Այլ աղբ՝ աղաշեմք գրաբեմիւ եւ զվերմեանց ընթերցողոք սուրբ մատենիս՝ զի ի ճաշակելի մեր ի հոգեւոր սեղանոյս յայնմանէ, որոյ քաղցրութիւն անհամեմատ է, յի՛նչալիք ի ժուրք մաղթանա կամ զԳրիգոր եւ զՅովննէն վերադիցեալ անաւոր եւեթ վարդապետաւ: որ յառ փափագանք զմեկեք զաղոյման սորա՝ եւ տէր էլից զփափագան մեր սղորմութեան իւրով: Որում անհատ գոհութիւն եւ փառք:

Երէնալիք եւ զաշխարհաւոր սրգեակն մեր ըզգաստար զպիւրն սերտատեան. որոյ արդեամբք եւ զոյրէք ապեցաւ սուրբ Գրիգոր, յի՛նչալիք հոգւոյ իւրոյ եւ ծնողացն: Երէնալիք եւ զերթիւրցաւոր սրգեակն մեր զաւր յարութիւն նորեմայն սրբաբն, որ բազում երկունս կրեաց ի ժողովին ցովհարութիւնս զոր յի՛նչալիք ի յառաջնորդութեան զբոյս: Ընդ նմին եւ զփոքրիկ տաւաթ եղբայր նորին ըզհոգեմէն սրգեակն մեր ի տէր հանգուցեալ: որ եւ նա ի աղայական հասակին ընթերցոյր զառաքանական լուսնաւոր: եւ մինչ զտանէր զրաւտ աման համեմատաւ բառից աղօթական զբոյս աշուղտիկ՝ աւել խնդալով ա՛նա՝ վկայութիւն մի այլ վաթ:

Իսկ մեր վասն շահելոյ գրողոյ միտաւ նորա՝ ո՛չ մզեալ յետ թէ այլ չէ պիտոյ: ալլ զնէալ իւրոյն ի լուսանցն հանդէպ այնմ քառին, առ ի բորբոք պահելոյ ըզտէր ընթերցման նորին: Ընդ որս յի՛նչալիք եւ զայլ աշակերտան եւ զբոյս միաբանսն մեր ի Տէր:

ՅԱՆՈՒՆԱՅԻՆ

Յիշատակարան տպագիր:

Տպեցաւ սուրբ Գրիգոր արդեամբ եւ զոյրէք վերադիցեալ առաքանականք եւ բարեպաշտութեան զաղբ սերտատեան: Որոյ տէր հաւատացէ զմարմն սերոյ եւ փափագանայ Թորքն ի հոգի իւր՝ եւ ծնողաց նորին զբեկորին եւ եղիարեթին, եւ ամենայն զարմից նորին: Ամէն:

Երէնալիք տառածոր եւ զիս զմեղապարտ ապագրող բոյսոյ՝ զմահաւոր գրիգոր զպիւրն՝ եւ զնեղքն իմ որ բազում աշխատան կրեցի ի շինելն զմանրագիրս եւ զեղիպագիրս սորին, եւ զայլ ինչ սրպիտութիւն ապագրաւանաւ: Երէնալիք եւ զբազմաշխատարարեակն իմ զգուշ մեղաբան իմայ զարեացու ներսէն որ նա՝ է շարաղ եւ ցրող արքեպիսկոպոս: Ընդ նմին եւ զերեւոյթայն բողոքող սրգեակն իմ զարեացու թաղիւրն: որ նա եւս ի մանկական հասակին բազում աշխատան կրեաց ի շարեւ եւ ի ցրել ըստ իւրում աղայական կարեացն՝ յի՛նչալիք եւ զմարք սոցին: Երէնալիք եւ զայլ աշխատարար Տպագրաւանս ըզթիֆիկեցի տէր լիթն, եւ զմարգարիկ հասլին: Եւ զուր յի՛նչալ լիթն ի Քրիստոսէ Աստուծա՛մէ մերմէ: Ամէն:

Հուսկ յետոյ քան զամենեւին՝ եւ զիս զարեգրող սրբոյ ժատենիս, զմեկապարս պապատապ շնչին զպիբո, եւ զամենեւեք վարձապետն իմ զՓահրապատեք աղանի Աստուա-
ճապար վարդապետն, եւ զմեզոն մեր յիշմէիք ի տէր: Յորմէ եւ զուր անմասն լիւիք ու
զարմուկեամբ ամէն:

Հայր մեր որ յերկինս:
Սուրբ նշխիք անուն քո:

Կիւպէնկեան Մատենադարան

248 Նա

1726

152

ՄԱՇՏՈՑ: Կ. Պոլիս, տպ. Աստուածատուր Կոստանդնուպոլսեցի, 1726. 62 Գ (384) էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ՍՈՒՐԲ ԳԻՐԺՍ ԱՐ ԿՈՉԻ ՄԱՇՏՈՑ:

Պարունակէ լիւրեան զմանա սրբազան արարողութիւնս Հայաստանեայց Եկեղեցոյ:
Տըղեցեալ է Կոստանդնուպոլսի քաղաքի. Հրամանաւ Նորին վերազիտողի տեսան
Եւսանեաւ Արք Եպիսկոպոսի:

Օգնեա՛ Ամենակարօ՛ղ Տէր:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ Ա

Յիշատակարան Արքաւորդի:

Արքազնադոն քահանայիցդ՝ եւ հարցդ իմոց հոգեւորաց յայտ լիցի: Ձի ի վաղուց
հետէ տեսնելով զբազում սխալման բառից եւ քանից ի մէջ մաշտոցացն, մեծագոյն սուղ
լինէր սրբախ. Թէ զիսմբդ ոչ ումեք փոյթ լիւի ուղղել զնոսա: Եւ թղձայի հանապաղ սրբազ-
րել զմաշտոց մի, եւ նո՛ր տալ տըպիլ ի փառս անուան մեծին աստուծոյ, եւ ի քաւութիւն
լազում յանցանաց իմոց: Ուստի տեսեալ զբողոքման անպիտան ծառայիս իւրոյ՝ զիտողն
զաղանաց, էլից այսօր զփափազանս սրախ իմոյ: Որ ահա՛ շնորհիւն աստուծոյ՝ եւ հարկող
հրամանաւ սրբազան պատրիարքին մեծի պօլսոյս՝ մեղեմանիս եղէ ի զործն այս:

Շարեւով առաջի իմ եւզ հնագոյն ընտիր օրինակս, եւ համեմատելով զնոսա ընդ իւր-
ևարս բազում աշխատութեամբ եւ անհանգիստ աղքետութեամբ:

...Եւ արդ՝ եթէ հաճոյացի յայն քարեփրացդ՝ շնորհեաւնդ աշխատութիւնս մեր,
փառս վեր առաքելովք այնմ որ աւօղն է ամենայն շնորհաց: Եւ եթէ գտանիցին սխալանք
ինչ եւ ի մերս սրբազրութեան, ներեալիք տկարութեանս, զի սխալաւ միայն աստուած է:
Եւ յիշմէիք զներքողդեալ եւ մեղօք լցեալ եղկելիս:

Պապատապ չճշիմ զպիբ

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ Բ

Յիշատակարան Տպողի:

Ողորմութեամբն աստուծոյ՝ տպեցան սուրբ գիրքս ի Հայրապետութեան տուրբ էջ-
միաների՝ տեսան Կարապետի սրբազան Կաթողիկոսի: Եւ ի Պատրիարքութեան սրբոյն Սրու-
սաղէմի՝ տեսան Գրիգորի Սրբազան Եպիսկոպոսի:

Այդ որդի ընթերցողը զամ, յիշողիք ի տէր զՏպագրող զբնույթ, բաժանեալ ախ-
լացոյ: աստուածատուր զանպիտան ծառայոյ մեր: և զհաճուցեալ ծնողն իմ զկարասպետն և
զմարտիմ: Եւ զորդեալն իմ զտիրացու յոհաննէսն զցուպ ծերութեան իմոյ: որ լատ աշխա-
տանս կրեաց ի շարեյն զսա, ախշան զգուշութեամբ և նուրբ մտածմամբ՝ թէ զլիաւոր
բանքն ի դուռն առդիցն անկանխելի: Զոր տեսնե՞ք ահա թէ ո՞րպէս վախելու զբուռնովք
և դեպք ևն: որ է մեծ աշխատութիւն և մտաւորացն զխեղիք:

Այլ և զաշխատաւոր մշակն զործարանին զվանեցի միթարն:

Եւ զուր յիշեալ լիլիք ի քրիստոսէ յիսուսէ, ամէն:

Ի Թւին հայոց, 1175: Նոյեմբերի, 15:

Կիւլպէնկեան Մատենադարան

284-3

1726

153

ԴԱՇՏԻԿ ԵԱՂԿԱԼԻ: Թրգմ. Յովհանն Վրդ. Թոթաթեցի: Վնեալիկ, ասպ. Անտոն Գոթթիլի,
1727. 429 էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ԴԱՇՏԻԿ ԵԱՂԿԱԼԻ: Որոյ սկիզբն է, Խառնաշուշանի խոստովանահարցը՝ Եւ կոթախիկն
զարթուցողական: Ան ապա ևն վարք և օրինակ զերազանցականք:

Հաւաքեցեալք իրք զնաղիկս ամենազեղեցիկս՝ յեկեղեցական պատմութեանցն խառ-
նակեաց: և ի մի վայր շարադրեցեալք բառին հայկականո: Աշխատախորհմամբ տեսան
Յանանու Վարդապետին Թոթաթեցուք, և Եպիսկոպոսին, ի զբառնս և ի զուարճութիւնս հո-
գեական: Եղբարց մերոց հայկազունեացն: Յատրթ կեցութեան: և պատճառ ջրմեղանդութեան
ընթերցողաց նոցին, և լուսնացն ի փառս աստուծոյ, և ի պատիւ Ամէնօրհնեալ Կոստին:

Ի հայրապետութեան Տեսան Կարապետի ամենից հայոց Կաթողիկոսի: Յամի
Տեսան 1727. Յուլի 24:

Ի Վնեալիկ: Ի Տպարանի Անթոնի Գոթթիլի: Հրամանաւ Մեծաւորաց, և փոխվելէ-
հիով Գերազանցազունեղի Մերակուսի:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Ձուսի:

Կիւլպէնկեան Մատենադարան

240 Թ

154

ԹՈՎՄԱ ԱՐՈՒՆԱՅԻ. ԽՈՍՈՎԱՆԱՐԱՆ: Թրգմ. Գեորգի Մուկուչեան: Վնեալիկ, 1727,
ասպ. Անտոն Գոթթիլի, 138 + 5 չհ. = 143 էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ԽՈՍՈՎԱՆԱՐԱՆ ՍՐԲՈՅՆ ԹՕՄԱՅԻ ԱՔՈՒՆԱՅԻՆ, Որում ումեք թէ Խոստովանահարց, թէ
Խոստովանարգւոյ հարկաւոր:

Թարգմանեցեալ ի Լաթինականէ առ հայկական բարբառ ի Տէր Գեորգի Միսեթեանի
Կոստանդինուպոլսեցոյ Մուկուչեան զարմէ:

Ան ապա կեցեալ առ օգուս ամենից ջանացողութեամբ նոյնոյ:

Ի հայրապետութեան Տեսան Կարապետի ամենից հայոց Կաթողիկոսի:

Յամի Տեսան 1727. Յուլի 10:

Ի Վնեալիկ: Ի Տպարանի Անթոնի Գոթթիլի: Հրամանաւ Մեծաւորաց, և փոխվելէ-

հիով Գերազանցազունեղի Մերակուսի:

ՅՈՒՆԱՆԱԿԱՐԱՆ

Ձուկի:

Կիւլպինկան Մատենադարան
189-4 Թ.

155

ՅՈՒՆԱՆԱԿԱՐԱՆ ՎՐԴ. ԲՈՐԻԿ. ԽՔԱՆ ՁՂՋՄԱՆ: Թրգմ. Պետրոս Մուհամեդ: Վենետիկ, 1727, ապ. Անտոն Պոսթոլի, 288 էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ԽՔԱՆ ՁՂՋՄԱՆ ԵՒ ԱՌԱՋԱՆԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆ ՄԻՋԱՀԻՒՍԵՑԵԱՎ ՔԱՆԻԻՔԻ ԱՍՏՈՒԱՇՈՒՆՁԻ:
Ձեռամբ Վերադառուելի եղբայրականի Հօր Թիսուսի Մարիամայ Պարմելիթու
կանի Բորիկ:

Թարգմանեցեալ ի Լաթինականէ առ Հայկական լեզու ի Տէր Պետրոս Միսիսիանի
Կոստանդնուպոլսեցւոյ Մուհամեդի զարմէ:

Եւ ապեցեալ ի օգուտ մեղաւորաց լոնացութեամբ Նոյնոյ.

Ի Հայրապետութեան Տեսան Կարապետի ամենից Հայոց Կաթողիկոսի:

Յամի Տեսան 1727- Մարի 26:

Ի Վենետիկ: Ի Տպարանի Անտոնի Պոսթոլի:

Հրամանաւ Մեծաւորաց, եւ Փռփրկէմիով Գերագանցադուանիդի Խեթակոսի:

ՅՈՒՆԱՆԱԿԱՐԱՆ

Ձուկի:

Կիւլպինկան Մատենադարան
234 Բ.

156

ԿԻՐԵՂ ՀԱՅՐԱՊԵՏ ԵՐՈՒՍԱՆԷՄԱՅԻ. ԿՈՉՈՒՄՆ ԸՆԾԱՅՈՒԹԵԱՆ: Կ. Պուլիս, ապ. Մար-
տիրոս Դպիր, 1727, 384 + 208 = 592 էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ԿՈՉՈՒՄՆ ԸՆԾԱՅՈՒԹԵԱՆ. յորում պարունակին բանք Հաւատոյ եւ խրատք պիտանիք առ-
ընթացեալն ի խորհուրդ սուրբ աւանդանին:

Արարեալ սրբոյն Կիրիլի երեսադէմայ Հայրապետին: զոր սկսանի ի սկզբան քա-
ռառնորդաց պահոց սուրբ զատիկն. ԺԹ. ընթերցւածովք: Թարգմանեցեալ ի յունացի: Եւ
ապեցեալ ի բուզանդիա ի Հայրապետութեան սրբոյն էջմիածնի տեառն Կարապետի սրբազան
կաթողիկոսի ամենայն Հայոց: ԹԸԻԻ ՌՃՀԶ:

ՅՈՒՆԱՆԱԿԱՐԱՆ Ա

Վասնորոյ տեսեալ զգեղեցկաւոր վարդապետութիւն սորա եւ իզմ յանձին կալեալ
ըստ ի զրիստոս սիրոյն, արեւելցի բարեպաշտոն ջերմեռանդաւ աշուղիկ, պարոն յանազարն,

և տիրացած մուքաթան, ետան զմե տպել և ի լոյս Թեյի ի յիշատակ հոգաց իւրեանց և ի յոգուս մանկանց նկեղեցալ։ Եւ ամենախն ի քառա տառուծոյ։

Յդն ուրեմն սկեցեալ արդումն տարին կամօր և յորդորմամբ երկուց արաղան պատրիարքացն արքայն երուսաղէմի ևս կոստանդնուպօլսոյ, ճնտն Գրիգորի ևս տեսնն Ունեմեա Աստուածաբան քորդաղացն։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ Բ

Փառք...

Ի՞նչ քան իւրում անբաղգաս և անհամեմատ քաղաքաբնութան, եւ կարողութիւն անդիտան և պարտաւոր ծառայիցն՝ ապել և ի լոյս անէր զգեղեցիկ դիւքս և զգոտաւ լէտ մասեանս զայս աստուածաբանական, որ կընցեալ Կոյումն ընծայութեան շարադրեցաւ եւ ժրկաւէտ բանիւ արքայ մեծին Գրիգի երուսաղէմայ Նալապետին, ի փշմանէ լնորանց Հոգւոյն Աստուծոյ։

Որոյ աւա՛ արժանացար լնորին աստուծոյ՝ տեսնել զկատարումն առպեցման։ Որ եղև ի յամի տեսնն 1728. ի հայոց թուականն 1177: յամեանն մայիսի. 19:

Ի Նալապետութեան արքայն էլմիտնի լուսանկար և բարձրագուս աթոռոյն, զէր-թունցի տեսնն Կարապետի արքայան Կաթուղիկոսի տմեանց հայոց։ Եւ ի պատրիարքութեան արքայն Երուսաղէմի աստուածագիր քաղաքին և արքայն Յակոբայ գերանշալ աթոռոյն, տեսնն Գրիգորի արք եղիսկոպոսի և Աստուածաբան վարդապետի։

Եւ ի պատրիարքութեան կոստանդնուպօլսի մեծի մայրաքաղաքին, տեսնն Յունեմեա արքեպիսկոպոսի և աստուածաբան վարդապետի։ Ի աղարանի հանդուցեալ մահանսի սարգսի արդի անբացաւ մարտիրոսի, ի կոստանդնուպօլսի քաղաքի։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ Գ

Յիշատակարան տպել օտաղաց։

Արդեամբ ևս Ժախիւք յարեւելից տանէն աղվերցի ար Բ յերկրին սեւեհաց՝ Հանգուց-եալ պարն հախիւքարի արդի անբացաւ պարն շահնապարի։ Եւ միւս ընկերակցին Նորին պատանկէցի ար է զողթնեաց երկրի, պարն Յանկիւլից արդի անբացաւ պարն մուրաթին։ Որք բարեպաշտ և աստուածաբան ըղմանօր վտանգիս ի սէր ուսըր մասնին ևս ետան ապել զաւ. ո՛ր վտան լանի ևս օղթի մարմնական վայելութեանց իւրեանց, այլ լինիլ բարի յիշատակ հոգաց իւրեանց և ծնողացն։

Այլ՝ որք հանդիպէր սուրբ գրքին տաճիկ ընթանլով կամ լուսով, և օղալիցի ի ոմանէ օգտութիւն ինչ հոգեւոր, պարտիք միով հայր մերի յիւն զվերադրեցեալ անբացաւ Ծանաղարն և զմեպն Նորին զհախիւքարն և զթաղուհին։ Նա և զկողակիցն իւր զՀոսիսիմէն և զգրաւորն իւր զՄէհրաթն՝ և զմիւս եղբայրն զհանգուցեալն ի քրիստոս զաւրացու ստեփանն և զպէմանն. և զարեւելիցն իւր զԵրամբն Ստեփաննոս։ Ընդ նմին, և զտիրաւն Մուրաթն. և զմեպն Նորին զՄանկոյն և զՄէնէմն. և զկողակիցն իւր զՊետրոսն. և զեղբայրն իւր զԳրիգորն և զՀախիւքանէն. և զՅունեմէն. և զքորս Նորին. և զայլ ամեանս արեան առուս նոցին։

Այլ և զԺախաատար ծառայքս մեր՝ ապագրաստան, զմեղաւոր մահանսի Մարտիրոսս հանդերձ արգեկառն իմով անդրանկաւ Մարտիրոսի։

Եւ զմեպն իմ զմերայ յիւնեալ և զհանգուցեալն զքրիստոս զմահանսի Սարգիսն, հանդերձ մարն իմով և համայն ննկեցելովք։ Այլ և զքայր իմ զմեղաբէթին և զհանգուց-եալ եղբայրն իմ զԳէորգն։

Այլ և զախաատար ապագարի գրքին զտիրացու Տէմէթին և զմեպն Նորին։ Նա և զգրաբէթի աշակերտ ապագարանին զՍտեփանն. որ բազում աշխատանս ունի ընդ իս ի շարնէ և ի ջրէն զկապարեայն։ Այլ և զմիւս աշակերտ նորանի զԱմուսն։ Որպէսդ աստաւ բարե-բարն՝ յիւնիցս և յիւնացոյ առ հասարակ ողորմեացի ամէն։

...Եւ յիւնիցք գրանաւոր յակօր վարդապետն Նորենայ, աշակերտ տեսնն աստ-ւածաբան Պատրիարքի մայրաքաղաքին. որ քան զբաւեր բարուց իւրոց՝ լնորհեաց զուս-մանց արքին զօրինակն։ Նա և զմահանսի տէր Մովսէս իմաստուն քահանայն, յիւնիցք ի տէր զի ևս նա եւ օրինակ մի քնարանիս. զոր իւր մեղմանն էր գրեալ։

Հուսկ յետոյ՝ յիշեցէք Կ. զարարացի սուրբ մասնին զտիրացո Պաղատասար զվարժիչ իմ եւ գնեցան նորին. եւ զորդեակն իւր զախրացու Արսէնն. որ բազում աշխատանքս կրեաց ի վերազգումս սխալանաց սորին: Բայց քանզի ո՛րքան եւ զգուշանայցէ ոք ի սրբազութեան ասկեման գրգի միոյ, մեան տակալին ուղղելիք սմանք ի տեղիս տեղիս. թէ ի բանս, եւ թէ ի բառս, եւ թէ ի ստառս. որպէս եւ յամենայն իսկ զբնական զանոնին եթէ ոք նորապէս որոնիցէ: եւ այս յա՛յն սակս, զի մարդ եմք տկարութեամբ զգածեալ: Վասն որոյ մինչ զայսպիսիս ինչ տեսանիցէք ի սմա, մի՛ զարմանիք ընդ միտս մեզ. այլ բոտ բարեվարժ իմաստից մերոց ուղղեցէք սիրով զայնս եւ ո՛ղջ լերուգի:

Եւ թէ յի՞նչ պատճառէ՛ շարժեալ սուրբն Կիրիզ շարադրեաց զսուրբ գիրքս զայս որպէս յառաջն յիշեցաք՝ ան՛ս ի յերեսն լուծ. 8:

ՍԱՆՕԹ. Աստճմին էշեանմարով տալում է ման Գրիգոր Արշարունաց նախկնպոսի «Մեկ-նաւիւթն Բժքերցուածոյն Կիրիզի Երուսաղէմացոյ Գերամանման եւ Սրբազան Հայրապետի» գործը (էջ 1-208):

Կիւլչնկեան Մասնազարան

248 Կիւ.

157

ՍԻՄԵՐՆ ՎՐԴ. ԶՈՒՂԱՅԵՏԻ. ԳԻՐԲ ՏՐԱՄԱՐԱՆՈՒԹԵԱՆ: Կ. Պուլխ, ապ. Առաւածատուր Կոստանդնուպոլսեցի, 1728, 204 + 2 չւ, = 296 էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ԳԻՐԲ ՏՐԱՄԱՐԱՆՈՒԹԵԱՆ: Սիմէոնի Զուգայեցոյ Գերիմաստ Վարդապետի Արարեալ: Եւ աւելցեալ ի Հայրապետութեան որոյն իջմիածնի՝ Զէյթունցի Տեառն Կարապետի Սրբազան Կաթողիկոսի Ամենայն Հայոց:

Ի Կոստանդնուպոլսի քաղաքի Հրամանաւ նորին պատրիարքի Տեառն Յաննէիսի Արք եպիսկոպոսի եւ Առաւածարան Վարդապետի:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Յիշատակարան Տղազորդի:

Ողորմութեամբ Աստուծոյ՝ առպեցաւ գիրքս ի Հայրապետութեան որոյն իջմիածնի՝ տեսան Կարապետի Սրբազան Կաթողիկոսի եւ ի Պատրիարքութեան որոյն Երուսաղէմի՝ Ռէշէ. սեպ. ԺԿ:

Արդ՝ աղաչեմ ըզբարեմիտ ընթերցողդ, զի յիշեցէք ի տէր ի մարուք մաղթանս մեր՝ զՏղազորդ գրքոյս՝ զմահաւոր տիրացու Աստուածատուր զանպիտան ծառայս մեր: եւ զհանգուցեալ զնեղոյն իմ զկարապետն եւ զմարիամն Նահա զորդեակն իմ խոհեմամիտ՝ զտիրացու յճաննէն զնեղուկ Եերութեան իմոյ. որ շատ աշխատանս ունի ի վերայ տղապարտանս ի շարել եւ ի ցրուել զկապարեայն: Այլ և զբաղմաշխատ մշակն գործարանիս՝ զվանեցի տիրացու պետոսն՝ եւ զայլ երախտաւորսն մեր յիշեցէք ի տէր: Յորժէ եւ զուգ յիշեալ լիլիք, ամէն:

Կիւլչնկեան Մասնազարան

160 Սի

158

ԵՐԵՄԻԱ ՎՐԴԱՊԵՏ (Մեղրեցի). ԲԱՌԳԻՐԲ ՀԱՅՈՑ: Կ. Պուլխ, 1728, ապ. Մարտիրոս Դպիր, 576 էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ՐԱՌԳԻՐԲ ՀԱՅՈՑ. Արարեալ Ի Սուրբ էջմիածին Երեմիա Վարդապետէ:
Եւ բառց Աստուածային՝ զորց ընդ սմա միաւորեալ: Որ եւ ընթերցողաց զԱստուածային զիրս բաւական է լինոյ:
Տպեցաւ: Ի Հայրապետութեան տեան Կարապետ սրբազան Կաթողիկոսի: (սճիւն)

ՈՐ ԵԱՏԱՆԱՐԱՆ

Յիշատակարան Բառարանի:

Ենորհիւ ամենակարգին Յիշատի, եւ ժոք նորա սրբունայ Կոսթի Մարիամով, ք թշուականութեան արժանան անհր. ք յանձնարի իջ. եղև ասարա եւ եղբ սոցեցման Հարստազոյն բառարանին Հայոց: Ի Հայրապետութեան տեան Կարապետ սրբազան Կաթողիկոսի: Եւ ք զտարբարգութեան երկուց աթոռաց սուրբ երուսաղէմայ եւ Կոստանդնուպոլսոյ երկուց շնորհազարգ արք եպիսկոպոսաց տեան Գրիգորի եւ տեան Ովնանիսի:
Արդ արք Հանդիպէք սմա տառնալով զսա յիշեցէք զպարոն տիրացու Մուրտն ուր տեաննալով թէ ոչ զտանիւր գիրքս այս յոման այլ էք սպոռնակ, եւ ապել զսա արդեամբ իւրով: Յիշեցէք նաեւ զծնողս նորա զՓռանկուն եւ զսէնէմ. եւ զկողակիցն նորա զԹաղուհի. եւ զգրաւն զգրիկոսն զհաթկնայն եւ զյոմնէնայն: Եւ զսորա զշնորհաւոր եւ զհոգիարանին: Այլ եւ յիշեցէք զսիրելի Յակոբ վարդապետն ուր եւ զսիրարեացոյցն զոր եղարք ի սմա: եւ զսիրացու գէորքն ուր զվերջին բառս զոման ժողովեաց ի դրոց: Նոսեւ զսիրարեացուս ուր սպման սորա զսեւելթն. զխաչերն. զտեփանն. եւ զանասուն. եւ զհանգուցեալ Հայրն իմ զսորգիսն. Հուսկ եւ զսորհակն իմ զսրապետն: Ոլնայեալ թիւն կաշեայ իւրով ինքեամբ լինի կրկնեալ եւ յանասայ թիւն զուղալ. կրկնի զնա Հոգնապատկեալ. Թրիթիակ յովնամեցեալ երբ յարելեան վերաբերեալ:

Կիւլպէնկեան Մատենադարան

463 Երեմ

159

ԽԱՅԱՏԱՆՈՐ ՎՐԴ. ԻՐԱՐՈՒՄԵՑԻ. ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԱՍՏՈՒԱՄԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ: ՀՀատոր առաջին
առաջոյ ժամնէ: Վենետիկ, տպ. Անտոն Պոթուի, 1729, 8 չ. + 624 + 632 էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԱՍՏՈՒԱՄԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ, Բաժանեցեալ ի վեց մասուն, որոց յառաջում ընդմեռի զԱստուծոյ, յերկրորդում զվարուց ի Հասարակի, յերրորդում զվարուց ի մասնաւորի, ի չորրորդում զներմաճմունքնէ, ի հինգերորդում զխորհրդոց Եկեղեցոյ, եւ ի վեցերորդում զվերջոյ ժարոյն. Արարեցեալ, եւ շարագրեցեալ աստուարաւ բանիւ ք ԽԱՅԱՏԱՐՈՅ ԱՍՏՈՒԱՄԱԲԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ Արքուանցեալ ի յոգուս, եւ ք հոգեւոր զուարեացումն մեքաղեցեալ. արտահանեցեալ ի Համառոտականէ Աստուածաբանութենէ սրբոյն Թոմայի Աղուի-նացոյն. Եւ ճաշիրեցեալ Նախապետարար ի փառս Աստուծոյ, եւ երկրորդարար ի սրտի սրբոյ Հօրն մերոյ Գրիգորի Լուսաւորիին:
Ի Հայրապետութեան Տեան Կարապետ ամենից Հայոց Կաթողիկոսի: Թամի Տեան
1729. Տպագրեցեալ: Ի Վենիզիայ, Ի Տպարանի Անթոնի Պոթուի:
Con Licenza De' Superiori. E Privilegio.
Հրամանաւ Մեծաւորաց:

ԹԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Չուէի:
Կիւլպէնկեան Մատենադարան
230.2 Խա

160

ԽԱՅԱՏՈՐ ՎՐԴ. ԷՐԶՐՈՒՄԵՑԻ. ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԱՍՏՈՒԱՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ԳԵՐԿՐՈՐԿ ՀԱՌՐ
Առաջնայ Մասին: Վենետիկ, տպ. Անտոն Գոսթուխ, 1729, 750 էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՏՈՐ ԱՌԱՋԻՈՅ ՄԱՍԻՆ, Լիակատարի Աստուածաբանութեան, բաժանեցեալ ի վեց մասուհ, որոց յառաջում ընձեռի զԱստուծոյ, յերկրորդում զվարուց ի հասարակի, յերրորդում զվարուց ի մածուարի, ի չորրորդում զներմարմնութենէ, ի հինգերորդում զերկրոց եկեղեցւոյ, եւ ի վեցերորդում զվերջնայ մարդոյն:

Արարեցելոյ, եւ շարադրեցելոյ սասնաւորաւ քանիւ:

Ի ԽԱՅԱՏՐՈՅ ԱՍՏՈՒԱՆԱԲԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԷ Արքեպիսկոպոս ի յօգուտ, եւ ի հոգեւոր զուարճանում մերազնեաց. արտաշանեցելոյ ի համառասպելն՝ Աստուածաբան ԲՆԷՔ արքաբոյն Թոմայի Աղուինացւոյն. Եւ նուիրեցելոյ նախապետարար ի փառս Աստուծոյ, եւ երկրորդաբար ի պատիւ արքայ Հօրն մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին:

Ի Հայրապետութեան Տեառն Կարապետի ամենից հայոց Կաթուղիկոսի: Եամք Տեառն 1729: Տպարկեցելոյ:

Ի ՎԷՆԷՏԻԿ, Ի Տպարանի Անթոնի Գոսթուխ:

Con Licenza De' Superiori, E Privilegio.

Հրամանաւ Մեծաւորաց:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Ձուռի:

Կիւլպէնկեան Մատենադարան

230-2 Կ

161

ԱՂԵՐՏ ՄԵՍ. ԴՐԱՆՏ ՀՈԳԻՈՅ: ԹՐԴՄ. ՄԻԻԹԱՐ ՎՐԴ. Սերասաացի եւ Յովհաննէս ՎՐԴ. Սերասաացի: Վենետիկ, 1729, տպ. Գաթիսթա Ալպոլցի ձէռուլիմօ, 300 էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ԳԻՐԲ ԵՐԱՆԵԼՈՅՆ ԱՂԵՐՏԻ ՈՐ ԿՈՉԻ ԴՐԱՆՏ ՀՈԳԻՈՅ.

Թարգմանեցաւ ի Լաթինականէ լեզուէ ի Հայ բարբառ, Ալիսասաթիւթեամբ Տեառն Միւրթաբայ Վարդապետի Սերասաացոյ Արքայ Հայր Գոչեցելոյ. եւ նորին Ալապկերտի Յօհաննէսի Վարդապետի՝ իւրոյ շաղաքացւոյ:

Ի փառս Տեառաբոյն Աստուծոյ:

Եւ տպարկեցեալ ի օգուտ մանկանց եկեղեցւոյ:

Ի Հայրապետութեան Տեառն Կարապետի հայոց Կաթուղիկոսի:

Եամք Տեառն. 1729 նոյեմբերի 4.

Ի ՎԷՆԷՏԻԿ. Ի տպարանի Գաթիսթա Ալպոլցի ձէռուլիմօ:

Հրամանաւ Մեծաւորաց:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Ձուռի:

Կիւլպէնկեան Մատենադարան

230-2 Ա

162

ԱՆԻՏՏԱՐԱՆ: Կ. ՊՈԼԻՍ, ԽԱԿ. ԱՍՏԱՆԱԾԱՌԱՐ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՎՈՂՆԵՐԻ, 1729, 457 + 3 չհ. = 480 էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԱՐԹ

ԱՆԻՏՏԱՐԱՆ ՏԵԱՐՆ ՄԵՐՈՑ ԹԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ:

Տպագրեցեալ է ազարանի տրույ ստաւանաւարի:

ԹԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Յիշատակարամ Տպագրողի Սրբոյ Անտարամբո:

...Արդ՝ ազարեցեալ եւ աւարտեցաւ սուրբ Անտարանն ի Համարողականի թուարեութեան փրկչին մերոյ, ԱՅՈՒԱՆ: Եւ ի մերումս որով վարեմք՝ ռեկչ. Մտաւի ամսոյս է: Որ էր օրն զարեանամուտ:

Ի Տպագրարանի կարապետի որդւոյ ստաւանաւարի:

Ի Հայրապետութեան սրբոյ էջմիածնի՝ Տեառն Կարապետի Սրբազան Կաթողիկոսի ամենայն Հայոց: Եւ ի Պատրիարքութեան սրբոյ ճաղաքին Երուսաղէմի՝ Տեառն Դրիգորի բարեբնակի եւ Հորհաղարդ Եպիսկոպոսի Բաղիւնցոյ: Իսկ և ի Յառաջնորդութեան Կոստանդնուպոլսոյ՝ Տեառն Թեմակոսի Աստաւանաւարան եւ բաներուն Եպիսկոպոսի Բաղիւնցոյ: Որոց կենտն երկարս պարգեւեցէ աէր. Ամէն:

Եւ արդ՝ ո՛վ եղբարք իմ եւ Հաւատացեալք ի քրիստոս: ազնւի ի մէջ ոյց ստանայք զսա մաքրութեամբ. առնելոյ յիշման արժանի միով Հայր մերի, ի աէր. զպատեալս եւ զմատակարարս ապեցման այսմ Հոգիակեցուցչի Հաւդի: այսինքն՝ զՊարօն Դանիէլի որդի ՂՏԻՐԱՅԱՄ Մովսէսն: եւ զՆորհարարն իւր. եւ զԲնկերակիցն սորին Նաեւ զՍրբաբարձրութեալ զերեւին որդիսն իւր. զՏԻՐԱՅԱՄ Մաթէոսն, Ռոսիբոսն, եւ զՅակոբն: եւ զայլ ամենայն ազգաւորսն՝ զկենդանին եւ զնշնեցեալն իւր: Որ եւ ի յարգարարն արդեանց իւրոց ապաղբել զայս մեծի տանին Անտարանն. ի պայծառութիւն փափազողաց, եւ ժանկանց սօսին. եւ ի պատիւ ամենազերազոյի յանուան տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի:

Հուսկ յետոյ եւ զին զվերողեցեալ ստաւանաւարս անարժան ծառայօ մեր զտպօղս սորին: եւ զԹեօդն իմ զկարապետն եւ զմարիամն: Նաեւ զերկոսին որդեակն իմ, զմիւսն եւ զՅովսէփն: զորեւ սա՛ եղև. մ՛չ սակաւ ինչ աշխատ առ ի կերտման յաշխարհեան զստանոցս այսոցիկ: Ջոր եւ ա՛ւա՛ր անասնն իսկ աչք բարեհառաջ եւ բանիմաց միայ զնոցացոյ: Թէ ո՛րքան օւնի խղիւղակերպութիւն ի վերայ միւսոց ազարեցելոցն: վասնորոյ սմին իբրի՛ լցուացէ՛ աէր զինդրուածն եւ զամենայն Հայրուածն եղբարքդ աղօթիւք. ամէն: Այլև յիշեմք զյորդորդ պատեառնն ապեցման սորին զգարագործ զազարի որդի մանուկն՝ իւրայն չափէն Հանգերմ: Եւ զաշխատարն զործարանին զմանեցի աշխարհի որդի զտիրացու պետրոսն: եւ զսւր յիշեալ:

Կիւլլեկեան Մատենադարան

225-4

1729

163

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ՏԱՐԵՆԱՅԻ. ԳՐԻԳ ՀԱՐՑԱՐԱՆԻ: Կ. ՊՈԼԻՍ, ԽԱԿ. ԱՍՏԱՆԱԾԱՌԱՐ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՎՈՂՆԵՐԻ, 1729, 808 էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ԳԻՐԲ ՀԱՐՑԱԿՆԵՐ Երեյն երանեալ Սրբոյ Հօրն մերոյ Գրիգորի Տաթևացոյն: Տպագրեցեալ օգնականութեամբ Սրբոյ Քաղէոսի Առաքելոյն եւ Սրբոյ Գրիգորի մերոյ Լուսաւորին: Ի Հայրապետութեան սրբոյն իջմանէն Լուսակառոյց Աթոռոս, Ձէյթունցի տեանոյ կարապետի երեյն երանեալ Սրբապետ եւ Աստուածաբան Կաթողիկոսի տանեալն Հայոց: Եւ ի Գաղարար-կութեան Սրբոյն Երուսաղէմի Քրիստոսակոսի Տեղացոյն, տեսն Գրիգորի Սրբապետ եւ Աստուածաբան Վարդապետի:

Ի Կոստանդնուպոլսի Քաղաքի:

Հրամանաւ Եսթին Սրբապետ Գաղարարցի, տեսն Յօւսէմնու Աստուածաբան եւ Գրարար եւ Տեառնէր Վարդապետի:

Ի Քւին Հայոց, ռճը:

ՅԵՆԱՏԱԿԱՐԱՆ

...Եւ այս ինչ յայտ լինչ սիրելեաց մերոյ: Ձի ի Քուին Հայոց ռճն եկն իւրեանց սրբոյն իջմանէն ի Կոստանդնուպոլսի՝ դիմանալն եւ բարեկրօն մեծ վարդապետն պետաւոս աստուածաբան աստուպոսցի: Եւ ըստ բարեհէր բարուց իւրոց՝ ցանկացաւ յոյժ րդանալ արդէլ զսուրբ մատանա զայս ի յիշատակ բարի՝ հոգւոյ իւրոյ: Որ եւ սկսեալ ըստ իւրոցն փափագանայ, էհաւ մինչ ի բանի մի ինչ տետր: Եւ ապա յոր եւ իցէ պատճառէ իսպիտն եղեալ զսրբոյն՝ մեաց տնկալն տնկատար: Ապա յետ տակաւ ժամանակի, կոչեցաւ ի կոչումն Հասարակայն ի կոչողն Համայնից. վճարելով զկենցաղոյս կենսն:

Որոյ պատաւական մահն եղև ի նոյն սուրբ զանն իջմանէն ի Քւին ռճը: Եկա սրոյ փոքր ինչ եւս տնկելոյ ի վերայ, խորհուրդ բարի ի միտ արկեալ արեւելցի բարեպաշտն ասն աստեան զարուն շահապարն, եւ բիւզանդիցի իոնա զանիելի որդի աբրաքուս մովսէնի, ցանկացան աղել եւ ի կտար բերել զմնացեալն սորին: Բայց աբրաքուսն տուալին՝ ցրիւ եւ պակաս մեալով, նորապէս սկսեալ ետուն ապել զամենայն կարողութեամբ աղորձութեան աստուծոյ: Որ եւ ասարսուսն աղբղբման սորին եղև ի Քուին ռճը. ի մայրի չա:

Եւ արդ՝ եթէ զվերադրեցեալ սուրբ վարդապետն հոգեմէր, եւ թէ զերկոսին բարեպաշտն քրիստոսաբար Համայն ընկերակիցան մի միայն զողելոյ եմք պարտաւոր եղարբ, այլ եւ հետեւիլ հարկաւորեմք բարեկեաց շաղպաց նոցա: Ձի սոքա են որք ունին դասակ ի սին ըստ տակոյ ետախայ երանութեան արժանիք:

...Եւ արդ՝ որք հանդիպէր սուրբ մատենիս այսմիկ, եւ օգտէր ի սմանէ ընթերցելով կամ լռելով, յիշեալիք հոգեւորական սիրով ի մաքուր աղթոս մեր զվերադրեցեալ պատճառն տղեման սորին՝ զԳեարտոս աստուածաբան վարդապետն աստուպոսցի, եւ զբարի ծնողն նորին:

Այլ եւ զմատենի պարուն շահապարն, եւ զեղբայրն իւր զպարուն սէհրասն եւ զծնող-որն զպարուն հարկապարն եւ զՅազուհին. եւ զկողակիցան նոցին զհոգեւորմէն եւ զմիւս հոգեւորմէն: Եւ զորդին զանեալարն եւ զստեմանն: Եւ զկուսական եղբայրն իւրեանց զտիրացու ստեմանանն: Եւ զբերան զմարգարեան, ըզկիւղելն եւ զՅամարն. եւ զայլ ամենայն արեան տաւ մեղմաւորն նորին, զկենդանիս եւ զանդուցեալսն ի տէր:

Եթեւ ընթերցել եւ զմիւս շահակից եւ ըզմակից ընկերն նորին զկոստանդնուպոլսեցի տիրացու մովսէն. եւ զծնողն իւր զիոնայ զանիելն եւ զսմեայն. եւ զմեծ մայրն զմատենի փաշուհին: Եւ զորդին ընդերիսն, եւ միւսայնն. եւ զիւրեանց մասթէտն մզ ամաց. եւ զմիւս ընդերիսն, եւ զտիրացու յակոբն. եւ զմայր սոցին զզոնայ. եւ զայլ ամենայն տիրանմերմ ընտանիսն նորին զկենդանիս եւ զանդուցեալսն ի տէր:

Եթեւ ընթերցել եւ զտղբաբարդ սորին զկոստանդնուպոլսեցի անարժան մատենի աստուածասուրբ. եւ զծնողն իմ զիոնայ կարապետն, եւ զմարդման. եւ զորդեակն իմ զտիրացու միւսան. եւ զմիւս որդեակն իմ զտիրացու յօհաննէսն. զանձանիք եւ զմաւախտա տքնութեամբ զցալդ եւ զցերեկ շարաքարոցն զբոց զբքի: Որ եւ անբան ունէր զզէր ընթերցանալն եւ փափագալիս ի վերայ սրբոյ մատենոյս: Որ ի սկզբնէն մինչ ի վերջն շաղպաց զգիրքս անդանդաղ: Վասն որոյ մագթմն ի մէջ զի Հայցիցէք ի կենդանութեք հանձնական աղթոս մեր ի տեսնէ, տալ նմա շնորհ եւ կարողութիւն տա ի սքնիլ միւս ի վերա ուրախութեացս, եւ

չափի է հոգևորականին կոչու։ Քանզի ունի ի մտի իւրում զի եւ զայլ աւերք զբնան աշխնքն զառացեալն ի հոգեւոյ վարդապետացն ժերոց տրպիլ ե ի լոյս անել ի յօղորտ եւ ի պարծանա հայկազնեացն երամից, եւ ի պայծառութիւն կաթողիկէ եկեղեցւոյ։ Եթէ նայն ինքն աւերն կոտորեալն աշպիտի իրողութեանցն՝ առաջնորդեացէ հղարացդ ւաղօթիւք, ամէն։ Յիշեմք եւ զհանգուցեալ մայրն սոցին զսիմայն, եւ զայլ ամենայն ննկեցեալսն մեր ի տէր։

Երկեմք եւ զաշխատաւոր մշական զարծարանիս զվանեցի աւանի որդի տիրացու պետրոսն, իւ յանանավանցի զշաւիթն։ Նաեւ՝ արզրումեցի զգրաւանաւ եղբայր մանուկն, եւ զծնողսն նորին յիշեմք ի տէր։ Որ ունի աշխատանս ի վերայ զործանութեան զբոյս։ Յիշեմք՝ եւ զակնցի տէր մարկոսն եւլօվայու, եւ զմանեթի մակարն, որք ետուն ք զիրք ի հին սրբնակաց օծանդակ արքայութեան։ Որ ի վաղ ժամանակաց զբեալ էին զորինակն զբոյս ի անապիք օրինակէ եռամեծի արքան զբիւզըրի՝ Գրգոյա արարողի։

Յւ. առաւան ի բարին առաւանն համայնից, յիւրաջը՝ եւ մեզ յիշեցնելոցն առհասարակ՝ զզորմեցի Ամէն։

Կիւլէնէկեան Մասենադարան

230-154 Տա

164

Մեծաւ Վրթ. ՍԵՐԱՍՏԱՅԻ. ԳԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. Վենետիկ, ապ. Պաթիսա Աւուդիցի ձեռագրեմ, 1730, 584 էջ։

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ԳԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱՐԱՆԻ ԼԵՋՈՒԻ ՀԱՅԿԱՋԱՆ ՄԵՌԻ։

Եւրալեցեալ Աշխատութեամբ Տեառն Մեծիմարայ վարդապետի Սերաստացւոյ Աբգայ Հայր կոչեցելոյ։

Ի վարժումն նորմալից աշակերտաց դաստանն իւրոյ։ Եւ ի յօղորտ աշխոյց ամենից՝ որք աւերն զգափաք, ի զուէթս իմաստից՝ Դրամբ Բերականութեան մասնելոյ։

Եւ տղապարտութեամբ ի լոյս անեալ ջանիւ եւ աշխատութեամբ նոյնոյ։ Ի փառս մանկացելոյն Յիսուսի, եւ ի պատիւ Մօր Իւրոյ Ամենօրհնեցելոյ։

Յամի Տեառն։ 1730։ Յունվարի 21, ի Հայրապետութեան Տեառն Կարապետի Հայոց Կաթողիկոսի։

Ի Վենետիկ, ի Տպարանի Պաթիսա Աւուդիցի Ջէուլիմօի։

Հրամանաւ Մեծաւորաց։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Ջունի։

Կիւլէնէկեան Մասենադարան

486 ՄԻ

Կազմեց՝ Ա. Գ.

(Շար, 11)